

PRESUDA SUDA

od 31. siječnja 1984.

„Povreda obveza države – Jednako postupanje prema muškarcima i ženama”

U predmetu 165/82,

KOMISIJA EUROPSKIH ZAJEDNICA, koju zastupa John Forman, član pravne službe, u svojstvu agenta, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourggu, kod Orestea Montaltoa, člana pravne službe Komisije, zgrada Jean Monnet, Kirchberg,

tužitelj,

protiv

UJEDINJENE KRALJEVINE VELIKE BRITANIJE I SJEVERNE IRSKE, koju zastupa J. D. Howes, iz Treasury Solicitor's Departmenta, uz asistenciju I. Glicka, s izabranom adresom za dostavu u Luxembourggu, u sjedištu Veleposlanstva Ujedinjene Kraljevine,

tuženika,

radi utvrđivanja da je Ujedinjena Kraljevina povrijedila obveze koje ima na temelju UEEZ-a time što u propisanom roku nije donijela odredbe potrebne za usklađivanje s Direktivom Vijeća 76/207 od 9. veljače 1976. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pogledu pristupa zapošljavanju, strukovnom osposobljavanju i napredovanju te uvjeta rada (SL L 39, str. 40.),

SUD,

u sastavu: J. Mertens de Wilmars, predsjednik, T. Koopmans, K. Bahlmann i Y. Galmot, predsjednici vijeća, Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe, G. Bosco, O. Due i U. Everling, suci,

nezavisni odvjetnik: S. Rozès,

tajnik: P. Heim,

donosi sljedeću

PRESUDU

- 1 Tužbom podnesenom tajništvu Suda 3. lipnja 1982., Komisija Europskih zajednica je na temelju članka 169. UEEZ-a pokrenula postupak radi utvrđenja da je Ujedinjena Kraljevina povrijedila obveze koje ima na temelju Ugovora time što u propisanom roku nije donijela odredbe potrebne za usklađivanje s Direktivom Vijeća 76/207 od 9. veljače 1976. o provedbi načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pogledu pristupa zapošljavanju, strukovnom osposobljavanju i napredovanju te uvjeta rada (SL L 39, str. 40.).
- 2 Komisija prigovara Ujedinjenoj Kraljevini da je osigurala samo djelomičnu provedbu direktive time što nije izmjenila i dopunila Sex Discrimination Act iz 1975. (u dalnjem tekstu: Zakon iz 1975.) kojim se istodobno uklanja određen broj slučajeva diskriminacije pri zapošljavanju ali ne uklanja neke druge slučajeve čije se sprječavanje predviđa direktivom najkasnije do 12. kolovoza 1978.
- 3 Komisijini prigovori odnose se na sljedeća pitanja:
 - a) Ni Zakonom iz 1975. ni ijednom drugom zakonodavnom odredbom na snazi u Ujedinjenoj Kraljevini ne predviđa se da se odredbe kolektivnih ugovora, internih akata poduzeća ili propisa kojima se uređuju samostalne djelatnosti protivne načelu jednakog postupanja mogu proglašiti ništavima ili da ih se može izmijeniti.
 - b) Suprotno onomu što je predviđeno direktivom, u odjeljku 6. stavku 3. predmetnog zakona ukida se zabrana diskriminacije u slučaju zapošljavanja u privatnom kućanstvu (private household) i u slučajevima u kojima poslodavac nije zaposlio više od pet zaposlenika (ne uključujući osobe zaposlene u privatnom kućanstvu).
 - c) Naposljetku, u odjeljku 20. Zakona iz 1975. ukida se zabrana diskriminacije na temelju spola u pogledu zapošljavanja, napredovanja i strukovnog osposobljavanja primalja.

Prvi prigovor

- 4 Vlada Ujedinjene Kraljevine smatra da taj prigovor nije osnovan. Na temelju odjeljka 18. Trade Union and Labour Relations Acta iz 1974., u pogledu kolektivnih ugovora sklopljenih prije 1. prosinca 1971. ili nakon stupanja na snagu tog zakona smatrat će se da između ugovornih strana nije sklopljen pravno obvezujući ugovor, osim ako ti ugovori nisu u pisanom obliku i ako sadržavaju odredbu u kojoj su strane izrazile namjeru da ti kolektivni ugovori budu pravno obvezujući. Naime, kolektivni ugovori obično nisu pravno obvezujući. Vlada ne poznaje nijedan pravno obvezujući kolektivni ugovor koji je trenutačno na snazi u Ujedinjenoj Kraljevini.
- 5 Čak i pod pretpostavkom da postoje kolektivni ugovori koji sadržavaju odredbe protivne načelu jednakog postupanja, te bi odredbe, s obzirom na to da ih se ne bi moglo izmijeniti na temelju odjeljka 3. Equal Pay Acta iz 1970., bile ništave na temelju članka 77. Zakona iz 1975.
- 6 Na temelju iste odredbe postali bi ništavi učinci svih odredbi internih akata poduzeća ili propisa kojima se uređuju samostalne djelatnosti koje su protivne zabrani

diskriminacije. To bi se moglo dogoditi u slučaju ugovora između pripadnika neke profesije ili između njih i poduzetnika ili bilo kojeg strukovnog tijela koje ima pravnu osobnost. U slučaju da se diskriminacija pri zapošljavanju temelji na uvrštavanju diskriminirajuće odredbe u interni akt poduzeća ili strukovnog tijela, ta diskriminacija ne bi bila obuhvaćena odjeljkom 6. Zakona iz 1975. Osim toga, poduzetniku čija je glavna djelatnost zapošljavanje radnika, koji nudi radna mjesta na temelju svojeg internog akta samo osobama jednog spola i tako isključuje osobe drugog spola, takvo bi postupanje bilo zabranjeno odjeljkom 15. Zakona iz 1975.

- 7 Naposljetku, u slučaju da se odredba protivna načelu jednakog postupanja odnosi na odobrenje za obavljanje neke djelatnosti ili na kvalifikacije potrebne u tu svrhu, bila bi obuhvaćena odjeljkom 13. stavkom 1. Zakona iz 1975. kojim se u biti tijelima ovlaštenim za izdavanje tih odobrenja ili utvrđivanje kvalifikacija zabranjuje da „diskriminiraju žene”.
- 8 Ti argumenti nisu dovoljni za odbijanje Komisijinih prigovora. Iako se može tvrditi da su se zakonodavstvom Ujedinjene Kraljevine poštovale obveze propisane direktivom u pogledu mogućih kolektivnih ugovora s pravno obvezujućim učincima, u mjeri u kojoj su ti ugovori predviđeni odjeljkom 77. Zakona iz 1975., s druge strane valja utvrditi da zakonodavstvo Ujedinjene Kraljevine ne sadržava nijednu odgovarajuću odredbu, ni u pogledu neobvezujućih kolektivnih ugovora, za koje vlada Ujedinjene Kraljevine tvrdi da samo takvi postoje, ni u pogledu internih akata poduzeća ili propisa kojima se uređuju samostalne djelatnosti.
- 9 Argumentacija Ujedinjene Kraljevine prema kojoj kolektivni ugovori nisu obuhvaćeni područjem primjene direktive zbog njihove neobvezujuće naravi ne može se prihvati, čak i ako se uzme u obzir napomena Ujedinjene Kraljevine da su pojedinačni ugovori o radu sklopljeni u okviru kolektivnog ugovora ništavi, kako je predviđeno odjeljkom 77. Zakona iz 1975.
- 10 Naime, člankom 4. točkom (b) Direktive 76/207 predviđa se da primjena načela jednakog postupanja u područjima na koja se odnosi podrazumijeva da države članice poduzimaju nužne mjere kako bi:

„[...]”

(b) sve odredbe kolektivnih ugovora ili pojedinačnih ugovora o radu, internih akata poduzeća i propisa kojima se uređuju samostalne djelatnosti koje su protivne načelu jednakog postupanja bile bez učinka ili kako bi ih se moglo proglašiti ništavima ili ih izmijeniti”. [neslužbeni prijevod]
- 11 Direktiva se tako odnosi na sve kolektivne ugovore, ne razlikujući pritom narav pravnih učinaka koje proizvode ili ne proizvode. Razlog te općenitosti leži u činjenici da, iako nisu pravno obvezujući za ugovorne strane koje ih potpisuju ili u pogledu radnih odnosa koji se njima uređuju, kolektivni ugovori ipak imaju važne činjenične posljedice za radne odnose na koje se odnose, osobito s obzirom na to da se njima utvrđuju prava radnika te poduzetnicima kojima je u interesu društveni mir pružaju smjernice u pogledu uvjeta koje radni odnosi trebaju ili ne trebaju ispunjavati. Potreba za osiguranjem potpunog učinka direktive stoga zahtijeva da sve odredbe tih ugovora koje su nespojive

s obvezama država članica propisanim direktivom mogu na odgovarajući način postati neučinkovite, da se mogu ukinuti ili izmijeniti.

Drugi prigovor

- 12 Prema mišljenju vlade Ujedinjene Kraljevine, ukidanje zabrane diskriminacije predviđene odjeljkom 6. stavkom 3. Zakona iz 1975. u slučaju zapošljavanja u privatnom kućanstvu (private household) ili u poduzeću u kojem nije zaposleno više od pet osoba, opravdano je iznimkom predviđenom u članku 2. stavku 2. same direktive, u skladu s kojim:

„Ova Direktiva ne dovodi u pitanje pravo država članica da iz njezinog područja primjene isključe profesionalne djelatnosti i, prema potrebi, osposobljavanje za te djelatnosti kod kojih zbog njihove prirode ili uvjeta u kojima se obavljuju spol radnika predstavlja odlučujući čimbenik.” [neslužbeni prijevod]

- 13 Valja priznati da se predmetnom odredbom iz Zakona iz 1975., s obzirom na to da se odnosi na zapošljavanje u privatnom kućanstvu, nastoji uskladiti načelo jednakog postupanja i načelo poštovanja privatnog života koje je jednako ključno. To je usklađivanje jedan od elemenata koje treba uzeti u obzir za utvrđivanje područja primjene izuzeća predviđenog u članku 2. stavku 2. direktive.

- 14 Iako je nesporno da to opravdanje može imati presudnu ulogu za određena radna mjesta u privatnim kućanstvima, to međutim nije slučaj za sva predmetna radna mjesta.

- 15 Što se tiče malih poduzeća u kojima nema više od pet zaposlenika, vlada Ujedinjene Kraljevine nije iznijela nijedan argument kojim bi se dokazalo da bi za svako poduzeće te veličine spol radnika bio odlučujući čimbenik zbog prirode djelatnosti ili uvjeta u kojima se one obavljaju.

- 16 Iz toga proizlazi da, zbog njegove općenitosti, izuzeće predviđeno u spornom tekstu Zakona iz 1975. premašuje cilj koji se legitimno može zahtijevati u okviru članka 2. stavka 2. direktive.

Treći prigovor

- 17 Treći Komisijin prigovor odnosi se na činjenicu da se Zakonom iz 1975. pristup zanimanju primalje i osposobljavanju za obavljanje te djelatnosti osigurava tek u određenim okvirima. Iz toga proizlazi diskriminacija na temelju spola.

- 18 Vlada Ujedinjene Kraljevine priznaje činjenice. Na temelju točke 3. priloga 4. Zakonu iz 1975., do datuma koji se utvrđuje ministarskom odlukom, muškarci imaju pristup predmetnom zanimanju i osposobljavanju za njegovo obavljanje samo na određenim mjestima. Do te je situacije došlo zbog činjenice da u Ujedinjenoj Kraljevini predmetno zanimanje tradicionalno nisu obavljali muškarci. U području u kojem je poštovanje osjetljivosti pacijentica izrazito važno, Ujedinjena Kraljevina smatra da je to ograničenje trenutačno u skladu s člankom 2. stavkom 2. direktive. Međutim, dodaje da namjerava postupno poduzimati određene korake te nadzirati razvoj situacije u pogledu obveza koje proizlaze iz članka 9. stavka 2. direktive.

- 19 Tom se odredbom predviđa da države članice redovito preispituju profesionalne djelatnosti iz članka 2. stavka 2. kako bi ocijenile, uzimajući u obzir društvene promjene, je li opravdano zadržati dopuštena izuzeća. One Komisiji priopćavaju rezultat tog ispitivanja.
- 20 Nesporno je da su države članice u predmetnom području, kao što vlada Ujedinjene Kraljevine tvrdi, obvezne primjenjivati načelo jednakog postupanja. Međutim, valja priznati da osjetljivost na osobnoj razini u danom trenutku može imati važnu ulogu u odnosu između primalje i njezine pacijentice. U takvim okolnostima, valja utvrditi da Ujedinjena Kraljevina nije prekoračila ovlasti priznate državama članicama člankom 9. stavkom 2. i člankom 2. stavkom 2. direktive time što nije osigurala punu primjenu načela utvrđenog direktivom. Stoga se taj prigovor Komisije ne može prihvati.
- 21 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da je Ujedinjena Kraljevina povrijedila obveze koje ima na temelju Ugovora time što u skladu s Direktivom 76/207 od 9. veljače 1976. nije poduzela nužne mjere kako bi se sve odredbe kolektivnih ugovora, internih akata poduzeća i propisa kojima se uređuju samostalne djelatnosti koje su protivne načelu jednakog postupanja moglo proglašiti ništavima ili kako bi ih se moglo izmijeniti, i time što to načelo nije primjenjivala na sva radna mjesta u privatnom kućanstvu i na sve slučajeve u kojima broj zaposlenih nije veći od pet.
- 22 U preostalom dijelu tužba se odbija.

Troškovi

- 23 U skladu s člankom 69. stavkom 2. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Međutim, u skladu sa stavkom 3. istog članka, Sud može naložiti da stranke u cijelosti ili djelomično snose svoje troškove ako djelomično uspiju u svojim zahtjevima.
- 24 U ovom predmetu valja primijeniti tu mogućnost, s obzirom na to da Komisija nije uspjela u jednom od svojih tužbenih zahtjeva.

Slijedom navedenog,

SUD

proglašava i presuđuje:

1. **Ujedinjena Kraljevina povrijedila je obveze koje ima na temelju Ugovora time što u skladu s Direktivom 76/207 od 9. veljače 1976. nije poduzela nužne mjere kako bi se sve odredbe kolektivnih ugovora, internih akata poduzeća i propisa kojima se uređuju samostalne djelatnosti koje su protivne načelu jednakog postupanja moglo proglašiti ništavima ili kako bi ih se moglo izmijeniti, i time što to načelo nije primjenjivala na sva radna mjesta u privatnom kućanstvu i na sve slučajeve u kojima broj zaposlenih nije veći od pet.**
2. **U preostalom dijelu tužba se odbija.**

3. Svaka stranka snosi vlastite troškove.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgu 8. studenoga 1983.

[Potpisi]

RADNI PRIJEVOD